

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی مهارت‌افزایی و اشتغال‌پذیری

کارگروه مطالعات آمایش آموزش عالی

دانشگاه فردوسی مشهد

بهار ۱۳۹۷

پیش درآمد

از عمر نظام برنامه‌ریزی در ایران که براساس برنامه‌ریزی بخشی پایه‌ریزی شده است، حدود شش دهه می‌گذرد. نگرش بخشی به توسعه، به‌ویژه در چند دههٔ نخستین برقراری نظام برنامه‌ریزی توسعه در کشور، متأثر از دیدگاه‌های مطرح در جهان بوده است. اجرای برنامه‌های توسعهٔ اقتصادی متکی بر رویکرد بخشی در ایران نیز مانند دیگر کشورهای جهان، منجر به عدم تعادل‌های منطقه‌ای، حاشیه‌ای شدن برخی مناطق، از دست دادن منابع و توان‌های منطقه‌ای و نابرابری‌های سرزمینی شده است. بررسی وضعیت کنونی کشور بیانگر آن است که تمرکزگرایی و غلبه رویکرد بخشی در برنامه‌ریزی‌ها، روند توسعهٔ کشور را دچار اختلال کرده است. امروزه انجام مطالعات آمایش در مطالعات برنامه‌ریزی آموزش عالی در حوزهٔ تهیه سندهای راهبردی آموزشی، رویکرد اثربخشی است که بسیاری از دانشگاه‌ها و مراکز معتبر علمی دنیا جهت شناخت صحیح ظرفیت‌ها، چالش‌ها، پتانسیل‌ها و فرصت‌های در دسترس در راستای چشم‌اندازنگاری و انجام مطالعات آینده‌نگرانهٔ خود از آن بهره می‌گیرند. در همین راستا، با اتکا به مأموریت اصلی دانشگاه فردوسی مشهد به عنوان یکی از دانشگاه‌های بزرگ و برتر کشور در حوزهٔ مطالعات منطقه‌ای و فراملی و با توجه به نیاز شدید مجموعه‌های دانشگاهی تحت پوشش و حمایت این دانشگاه، ضرورت بازتعریف نقش «دانشگاه مهندسی علوم و فناوری‌های نوین گلپهار» محرز تشخیص داده شد و از بهمن ماه ۱۳۹۶ به دستور جناب آقای دکتر محمد کافی، ریاست محترم دانشگاه فردوسی مشهد و دبیر هیئت امنای این دانشگاه، گروه ویژه‌ای با عضویت آقایان دکتر محمدرضا آهنجیان (نماینده ریاست دانشگاه و رئیس کارگروه)؛ دکتر حید طوسی‌ان شاندیز (دبیر)؛ دکتر حبیب رجبی مشهدی؛ دکتر مرتضی خادمی درح؛ دکتر امیر ملک زاده مسئولیت مطالعه به منظور تدوین سند راهبردی با هدف تغییر رویکرد و بازسازی ساختار آکادمیک «دانشگاه مهندسی علوم و فناوری‌های نوین گلپهار» در قالب یک طرح نوآورانه دانشگاهی را بر عهده گرفتند. در کنار مراجعه به اسناد نظام آموزش عالی در بُعد ملی و

اسناد دانشگاه فردوسی مشهد، این کارگروه علاوه بر برگزاری جلسات متعدد، چشم‌انداز دانشگاه و سیاست-های کلان «دانشگاه مهندسی علوم و فناوری‌های نوین گلبهار» را بر اساس راینی و برگزاری جلسات مشورتی با مراجع تاثیرگذار زیر تدوین کرد:

- مدیران مرتبط در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری؛
- ریاست دانشگاه فردوسی مشهد؛
- روسای دانشگاه‌های بزرگ کشور (دانشگاه فنی-حرفه‌ای و جامع علمی-کاربردی).

نتیجه کلی تغییر چشم‌انداز و مأموریت «دانشگاه مهندسی علوم و فناوری‌های نوین گلبهار» و به تبع آن تغییر عنوان آن بود که در این سند، معرفی شده است. در طرح جدید نام دانشگاه به «مؤسسه آموزش عالی مهارت-افزایی و اشتغال‌پذیری» با مأموریت‌های خاص تغییر یافت که در سند کنونی اختصاراً «مؤسسه» نامیده خواهد شد.

گزارش حاضر شامل ۳ بخش است. در بخش اول مبانی نظری و تاریخچه مؤسسه ارایه شده است. در بخش دوم مطالعات وضعیت جدید و وضعیت مطلوب «مؤسسه» مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است و در بخش سوم چشم‌انداز و مأموریت جدید پیشنهادی این «مؤسسه» آموزش عالی معرفی شده است.

این سند به منظور بازتعریف نقش و جایگاه «دانشگاه مهندسی علوم و فناوری‌های نوین گلبهار» به منزله یکی از مؤسسات آموزش عالی تحت مدیریت و نظارت دانشگاه فردوسی مشهد، بر محور هدف‌های اساسی بالا تهیه شده است و به عنوان سند راهبردی آن دانشگاه در اختیار دانشگاه فردوسی مشهد قرار گرفته است تا فرایند آن را تا تصویب در هیئت امنای دانشگاه و سایر مراجع رسمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تکمیل نماید.

بخش نخست

مفاهیم، تاریخچه و مرور اسناد

مقدمه

یکی از دغدغه‌های نظام‌های آموزش عالی در دنیا و در ایران اشتغال دانش‌آموختگان است. اشتغال‌پذیری بالای دانش‌آموختگان از دو منظر برای دانشگاه‌ها اهمیت دارد: ۱) بیانگر توانمندی دانش‌آموختگان به عنوان محصول دانشگاه در حوزه آموزش و برخورداری آنها از مهارت‌های لازم برای برعهده گرفتن کار است که به نوبه خود موجب تحکیم ارتباط با جامعه از طریق پاسخگویی به تقاضای کارفرما است؛ ۲) شأن و جایگاه دانشگاه و به طور کلی نظام آموزش عالی را در نظر جامعه و دانشجویان ارتقا خواهد داد. به همین دلیل نظام آموزش عالی کشور وظیفه دارد تا به طراحی مدلی برای توسعه دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی بپردازد تا از آن طریق در راستای تأمین بیشتر انتظار جامعه و تقاضای کارفرمایان از طریق طراحی و اجرای برنامه‌های مهارت‌افزایی و افزایش سطح اشتغال‌پذیری دانشجویان حرکت کند.

مفاهیم

اگرچه تعاریف متعددی در رابطه با اشتغال‌پذیری دانش‌آموختگان دانشگاهی، ویژگی‌ها، مهارت‌ها و دانش مورد نیاز ارائه شده است اشتغال‌پذیری را می‌توان به عنوان مجموعه‌ای از ویژگی‌های مهارتی، دانشی و فردی دانست که احتمال اشتغال و موفقیت فرد دانش‌آموخته را در شغل موردنظر افزایش می‌دهند. در تعاریف دیگری، اشتغال‌پذیری دانش‌آموختگان به معنای فراهم کردن پشتیبانی‌های لازم دانشی، مهارتی و شناخت از خود و محیط کار برای موفقیت

در محیط کسب و کار از سوی دانشگاه‌ها و کارفرمایان برای دانشجویان معرفی شده است. کارفرمایان انتظار دارند دانش‌آموختگان علاوه بر تسلط بر دانش فنی و تخصصی حوزه خود، دارای طیفی از مهارت‌ها و ویژگی‌ها نظیر کار تیمی، برقراری ارتباط موثر، رهبری، تفکر انتقادی، حل مساله و مهارت‌های مدیریتی باشند که از طریق اشتغال-پذیری محقق می‌شود.

اهمیت موضوع اشتغال‌پذیری دانش‌آموختگان دانشگاهی سبب شده این موضوع در رتبه‌بندی دانشگاه نیز مورد توجه قرار گیرد. سیستم رتبه‌بندی QS یکی از فهرست‌هایی که سالانه در رابطه با رتبه‌بندی دانشگاه‌های دنیا ارائه می‌دهد، به موضوع اشتغال‌پذیری دانش‌آموختگان اختصاص دارد. براساس این رتبه‌بندی، مجموعه ۵ مولفه، به عنوان معیارهای اصلی در رتبه‌بندی دانشگاه‌ها در حوزه اشتغال‌پذیری مورد استفاده قرار می‌گیرد:

حسن شهرت نزد کارفرمایان (با وزن ۳۰٪): به منظور ارزیابی این مولفه از کارفرمایان در سراسر دنیا (بیش از ۳۰،۰۰۰ پاسخ‌دهنده) درخواست می‌شود، دانشگاه‌هایی که شایسته‌ترین، نوآورترین و اثربخش‌ترین دانش‌آموختگان را ارائه می‌کنند، معرفی نمایند؛

خروجی‌های انجمن‌های دانش‌آموختگان (با وزن ۲۵٪): به منظور ارزیابی این مولفه از دانش‌آموختگان (اعضای انجمن‌ها) با محوریت دوره‌های کارشناسی در مورد توان دانشگاه‌ها در تربیت نیروی انسانی سوال می‌شود؛

مشارکت هریک از دانشکده‌ها با کارفرمایان (با وزن ۲۵٪): به منظور ارزیابی مولفه سوم، از پایگاه‌های داده‌ای نظیر اسکوپوس و الزویر برای شناسایی دانشگاه‌هایی که تجارب پژوهشی موفق با شرکت‌های بین‌المللی داشته‌اند، استفاده می‌شود. همچنین از گزارش‌های ارائه شده توسط دانشگاه‌ها در رابطه با دوره‌های کارآموزی و آشنایی دانشجویان با محیط کار نیز استفاده می‌شود؛

نرخ اشتغال دانش‌آموختگان (با وزن ۱۰٪): به منظور ارزیابی مولفه چهارم، نسبت دانش‌آموختگان دانشگاهی که در فاصله ۱۲ ماه پس از اتمام تحصیل به صورت تمام‌وقت یا پاره‌وقت مشغول بکار شده‌اند، محاسبه می‌شود. البته افرادی که مجدداً در یک دوره تحصیلی دیگر شرکت می‌کنند، از کل دانش‌آموختگان کسر می‌شوند. نهایتاً امتیاز هر دانشگاه با متوسط در آن کشور مقایسه می‌شود؛

ارتباطات کارفرمایان و دانشجویان (با وزن ۱۰٪): به منظور ارزیابی مولفه آخر، تعداد کارفرمایان با حضور فعال در دانشگاه (نظیر شرکت در نمایشگاه‌های کار یا سایر برنامه‌های معرفی کارفرمایان) محاسبه می‌شود. البته این معیار به نسبت اندازه دانشگاه تعدیل می‌شود.^۱

تاریخچه

رشد ناگهانی متقاضیان ورود به دانشگاه در دهه ۷۰ و استمرار آن تا دهه ۸۰ موجب توسعه مراکز آموزش عالی در نقاط مختلف استان خراسان رضوی شد. در سفر استانی هیئت دولت در سال ۱۳۸۶ با ایجاد «دانشگاه صنعت و معدن» در خراسان رضوی موافقت به عمل آمد و پیرو این تصمیم مطالعات امکان‌سنجی صورت گرفت و محل این مؤسسه آموزش عالی، شهر جدید گلپه‌ار تعیین شد.

پیرو پی‌گیری‌های مستمر مراجع استان و بر اساس مطالعات انجام شده در سفر استانی هیئت دولت در سال ۱۳۹۰ مقرر شد که نام این مؤسسه به «دانشگاه مهندسی علوم و فناوری‌های نوین گلپه‌ار» تغییر یابد و در مهر ماه ۱۳۹۱ ردیف بودجه مستقلی برای این مرکز آموزش عالی در نظر گرفته شد.

به اتکای مصوبه هیئت دولت، شورای گسترش آموزش عالی با ایجاد دو رشته مهندسی صنایع و مهندسی کامپیوتر-نرم افزار در مقطع کارشناسی موافقت قطعی نمود و از بهمن ۱۳۹۰ تا مهرماه ۱۳۹۳ بدون اینکه سایر مصوبات مربوطه اجرا شود، این دانشگاه اقدام به پذیرش دانشجو نمود و در سال ۱۳۹۴ ردیف بودجه مستقلی به آن اختصاص یافت.

گسترش مراکز آموزش عالی دولتی و غیردولتی از یک سو و کاهش موج متقاضیان ورود به دانشگاه از سوی دیگر سبب شد که مراجع تصمیم‌گیرنده نظام آموزش عالی در سیاست‌های گسترش کمی تجدید نظر نمایند و بر این اساس طرح آمایش آموزش عالی در شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رسید. به دنبال مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی در سال ۱۳۹۵ و با توجه به دستور وزیر وقت علوم مقرر شد با توجه به نیازهای استان و ضرورت‌های آن، مأموریت جدید این مؤسسه بازتعریف شود.

بر اساس طرح ساماندهی دانشگاه‌های تازه تاسیس تحت پوشش وزارت علوم در مردادماه ۱۳۹۶، انجام این مأموریت به عنوان دانشگاه معین به دانشگاه فردوسی مشهد محول شد.

---

^۱ - برگرفته از گزارش دانشگاه صنعتی امیرکبیر (گزارش اشتغال‌پذیری دانش‌آموختگان دانشگاه-۱۳۹۷)

برنامه‌ها و اسناد فرادست در حوزه توسعه آموزش عالی

۱- سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴

سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ در سه بخش چشم‌انداز، ویژگی‌های جامعه ایرانی و سیاست‌های کلی برنامه چهارم توسعه جمهوری اسلامی ایران تدوین گردیده است. در این سند ۸ ویژگی برای جامعه ایرانی در افق چشم‌انداز در نظر گرفته شده است که برخی از ویژگی‌های مؤثر در تدوین سند راهبردی توسعه «مؤسسه» عبارت است از:

۱. توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود، و متکی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی، با تأکید بر مردم‌سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره‌مند از امنیت اجتماعی و قضایی
  ۲. برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی
  ۳. دست یافتن به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه‌ی آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه) با تأکید بر جنبش نرم‌افزاری تولید علم، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل
- نقش «مؤسسه» در تحقق هدف‌های سه‌گانه بالا محرز است. در رابطه با هدف یک، تأسیس «مؤسسه» با اقتضانات محلی و منطقه‌ای پاسخ مستقیم و به نیازهای ملی و بین‌المللی پاسخ غیرمستقیم می‌دهد؛ در هدف دو آموزش را با پژوهش و فناوری می‌آمیزد و به تولید دانش بومی شده در تربیت نیروی کار ماهر می‌پردازد و در هدف سه مستقیماً در مسیر اشتغال‌پذیری و مهارت‌افزایی دانشجویان و دانش‌آموختگان عمل می‌کند.

۲- نقشه جامع علم و فناوری کشور

در این سند بر استقرار جامعه دانش‌بنیان و تعمیق و گسترش آموزش‌های عمومی و تخصصی تأکید شده است به گونه‌ای که افزایش سهم تولید محصولات و خدمات مبتنی بر دانش و فناوری به بیش از ۵۰ درصد تولید ناخالص ملی برسد. این یعنی تولید ۶۰۰ میلیارد دلار کالای دانش‌بنیان. اگر بر فرض یک استارت‌آپ دانش‌بنیان بین ۱ تا ۱۰ میلیون دلار کالا

تولید کند یعنی ۶۰۰۰۰ تا ۶۰۰۰۰۰ شرکت دانش بنیان نیاز داریم. در این سند همچنین به پرورش استعداد های شغلی و پدید آوردن آینده شغلی برای برآوردن نیازهای جامعه، پرورش استعدادهای علمی برای ورود به دوره تخصصی، دستیابی به سطح دانش و مهارت نیروی کار کشور متناسب با معیار جهانی و در جهت پاسخگویی به نیازهای جامعه و بازار کار داخلی و بین المللی و ارتقای سطح مطلوب تولید علم در علوم انسانی بر اساس مبانی اسلام و نیازهای بومی تاکید شده است.

۳- سندهای توسعه ملی

سند برنامه چهارم. مهم ترین بندهای مرتبط با سند راهبردی دانشگاه سیاست های کلی برنامه چهارم توسعه کشور عبارتند از:

- تقویت فضایل اخلاقی و ایمان، روحیه ایثار و امید به آینده
- برنامه ریزی برای بهبود رفتارهای فردی و اجتماعی
- تقویت وجدان کاری و انضباط اجتماعی و روحیه کار و ابتکار، کارآفرینی، درستکاری و قناعت و اهتمام به ارتقای کیفیت تولید- فرهنگ سازی برای استفاده از تولیدات داخلی، افزایش تولید و صادرات کالا و خدمات
- سازماندهی و بسیج امکانات و ظرفیت های کشور در جهت افزایش سهم کشور در تولیدات علمی جهان
- اصلاح نظام آموزشی کشور، برای تأمین منابع انسانی مورد نیاز در جهت تحقق اهداف چشم انداز.

سند برنامه پنجم. سند برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران در سه بخش، تهیه شده است. از موارد مرتبط با توسعه «مؤسسه» در بخش دوم سند برنامه پنجم توسعه کشور مواد زیادی مانند (مواد ۷، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸ و ۲۰) وجود دارد که در تدوین برنامه راهبردی «مؤسسه» مورد توجه قرار گرفت.

سند برنامه ششم. در بخش آموزش عالی سند برنامه ششم به ۵ هدف کلان اشاره شده است که با محوریت پاسخگویی به تقاضای اجتماعی؛ کمک به توسعه ملی؛ ارتقای توان اشتغال پذیری دانشجویان و توسعه متوازن آموزش عالی تعیین شده است. طبق برنامه ششم توسعه، تولید ناخالص ملی کشور از ۲۰۹۵ هزار میلیارد ریال در سال ۹۵ بایستی به ۳۰۷۸ هزار میلیارد ریال در سال ۱۴۰۰ برسد. به علاوه صادرات غیر نفتی کالا و خدمات از ۴۲۱۵۰ میلیون دلار در سال ۹۵ بایستی به ۱۱۲۷۳۹ میلیون دلار در سال ۱۴۰۰ افزایش یابد. با توجه به تاثیر اشتغال در توسعه اقتصادی کشور، نرخ بیکاری از ۱۲٫۶ درصد در سال ۹۵ بایستی به ۸٫۶ درصد در سال ۱۴۰۰ برسد. همچنین متوسط رشد سالانه اشتغال در بخش کشاورزی ۳٫۹ درصد و در بخش صنعت و ساختمان به ترتیب ۳٫۴ و ۳٫۷ درصد بایستی باشد. همچنین رتبه ایران

در شاخص رقابت پذیری بین‌المللی در میان کشورهای منطقه به رتبه سوم ارتقا یابد و هر سال ۲۰٪ از این هدف محقق شود. همچنین در شاخص کسب و کار هر سال ۱۰ رتبه ارتقاء یافته و به کمتر از ۷۰ در پایان اجرای قانون برنامه برسد.

توجه به این نکته ضروری است که سهم وزارت علوم در آموزش‌های مهارتی تا پایان برنامه ششم توسعه ۳۰٪ است که این درصد معادل آموزش اثربخش برای ۱,۲۹۰,۰۰۰ نفر است. به علاوه این که تعداد اختراعات و ابداعات ثبت شده در مراجع بین‌المللی بایستی از ۳۴ عدد در سال ۹۶ به ۵۰ عدد در سال ۱۴۰۰ برسد. درصد محصولات با فناوری متوسط به بالا از کل محصولات صنعتی بایستی از ۳۹٪ در سال ۹۶ به ۵۰٪ در سال ۱۴۰۰ و سهم محصولات با فناوری متوسط به بالا از تولید ناخالص ملی بایستی از ۱,۵٪ در سال ۹۶ به ۵٪ در سال ۱۴۰۰ ارتقا یابد.

۴- شیوه‌نامه طرح سامان‌دهی و تقویت مؤسسات آموزش عالی در حال توسعه

پیرو ابلاغ طرح آمایش آموزش عالی، دستورالعمل طرح ساماندهی و تقویت مؤسسات آموزش عالی در حال توسعه در سال ۱۳۹۴ به تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری رسیده است. این شیوه‌نامه با هدف هم‌افزایی بین مراکز دانشگاهی، استفاده بهینه از منابع و تحقق پوشش تحصیلی جمعیت محلی بر اساس شاخص‌های تعیین شده و کمک به توسعه هدفمند این مؤسسه‌ها از طریق بهره‌گیری از ظرفیت‌های موجود در دانشگاه‌های توسعه یافته، تهیه شده است. اهداف و نکات مستخرج از این شیوه‌نامه که می‌تواند در تهیه برنامه راهبردی «مؤسسه» مورد استفاده قرار گیرد، به شرح زیر است:

۱. تقویت نقش منطقه‌ای مؤسسه‌های آموزش عالی
۲. هدایت برنامه مؤسسه‌های آموزش عالی برای ایجاد رشته‌های متناسب با نیازهای محلی و منطقه‌ای و تأمین نیروی بازار کار منطقه
۳. استفاده از ظرفیت‌های دانشگاه معین در کمک و هدایت و برنامه‌های مؤسسه‌های آموزش عالی
۴. بهره‌برداری مطلوب از منابع در اختیار

هدف‌های چهارگانه بالا در سند توسعه «مؤسسه» در نظر گرفته شد.

۵- سند آمایش آموزش عالی در جمهوری اسلامی ایران

سیاست‌ها و ضوابط اجرایی حاکم بر آمایش آموزش عالی کشور با هدف توزیع عادلانه منابع، ایجاد فرصت‌های برابر، توزیع مأموریت آموزش نیروی انسانی متخصص مورد نیاز، استفاده از مزیت‌های منطقه‌ای، کاهش تمرکز و جلوگیری از تجمع امکانات، مشارکت دانشگاه‌ها در تصمیم‌گیری و موضوعات ملی و فرااستانی، نظام آموزش عالی کشور را از نظر آمایش سرزمینی به ۱۰ کلان منطقه تقسیم می‌کند. بر اساس این تقسیم‌بندی «مؤسسه» در منطقه ۹ قرار می‌گیرد. منطقه ۹ شامل استان‌های خراسان شمالی، خراسان رضوی، خراسان جنوبی و سمنان است که شامل دانشگاه‌های فردوسی مشهد،

بیرجند، بجنورد، سمنان، حکیم سبزواری، نیشابور، فنی و مهندسی فناوری‌های نوین قوچان، تربت حیدریه، دامغان، شاهرود، گرمسار، مجتمع آموزش عالی گناباد، صنعتی بیرجند، کوثر بجنورد، بزرگمهر قائنات، دانشگاه مهندسی علوم و فناوری‌های نوین گلپه‌هار، دانشکده کشاورزی و دامپروری تربت جام، کاشمر، دانشکده کشاورزی شیروان، فرزندگان سمنان (ویژه دختران)، دانشکده فنی و مهندسی (فناوری‌های نوین) سبزواری، مجتمع آموزش عالی اسفراین، می‌باشد. در میان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی فعال در منطقه ۹، «مؤسسه» می‌تواند به عنوان یک مرکز دانشگاهی دارای سبک متفاوت در همراهی با برنامه‌های فرادستی مورد نظر قرار بگیرد.

۶- سند دانشگاه اسلامی

بر اساس این سند دو شاخص مرتبط با توسعه و تعریف مأموریت جدید برای «مؤسسه» عبارت است از:

۱. افزایش سهم کشور در ابداعات و اختراعات و اکتشافات علمی
۲. کاهش وابستگی کشور به بیگانه به ویژه در زمینه علوم و صنایع و فن آوری

۷- سند راهبردی دانشگاه فردوسی مشهد

در سند راهبردی دانشگاه فردوسی مشهد بر تشکیل قطب‌های ممتاز علمی و از آن طریق تربیت نیروی انسانی متعهد، متخصص و کارآفرین تأکید شده است. تأسیس «مؤسسه» به طور مستقیم در این راستا به تحقق چشم انداز دانشگاه فردوسی مشهد یاری خواهد رساند.

بخش دوم

چرایی و هدف از استقرار «مؤسسه» در شهر جدید گلپهار

مکان‌یابی استقرار مؤسسه

درباره مکان اصلی استقرار «مؤسسه»، به دلیل جایابی قبلی آن به تفصیلی که در قسمت «تاریخچه» بخش نخست سند به آن اشاره شد محل تردید کمی وجود دارد. استقرار در شهر جدید گلپهار امتیازاتی به همراه دارد که به قوت خود باقی است. با وجود این به دلایلی مانند (۱) دسترسی آسان‌تر به شاهراه‌های ارتباطی زمینی شامل جاده‌های ترانزیت، شاهراه-های اصلی و راه‌آهن از سمت جنوب و غرب جغرافیایی، و وجود دومین فرودگاه بین‌المللی و پرتردد کشور؛ (۲) وجود تجهیزات آزمایشگاهی، وجود امکانات و فضاهای کارگاهی، زیرسخت‌های مؤثر در اجرای برنامه‌های مهارت‌افزایی، و به منظور منعطف نگهداشتن ساختار اجرایی برنامه‌ها، بخشی از فعالیت‌ها یا برنامه‌های مرتبط با مهارت‌افزایی و اشتغال-پذیری می‌تواند در شهر مشهد و در دانشگاه فردوسی مشهد به اجرا درآید.

وضعیت کنونی جمعیت و آموزش عالی استان و شهرستان گلبهار

«مؤسسه» در شهر گلبهار مستقر خواهد شد که در فاصله ۳۵ کیلومتری غرب شهر مشهد مرکز استان خراسان رضوی قرار دارد. جمعیت فعلی استان نزدیک به شش و نیم میلیون نفر می باشد که بعد از استان تهران بیشترین جمعیت را در خود جای داده است. پیش‌بینی می شود جمعیت شهر گلبهار در سال ۱۴۰۹ به ۲۴۰ هزار نفر افزایش یابد. رشد جمعیتی در کشور در سال‌های بین ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ به طور متوسط ۱/۲۴ است در حالی که رشد جمعیتی در استان خراسان رضوی در همین سال ها ۱/۴۰ بوده است.

تعداد دانشجویان کل کشور در سال ۹۵ بیش از ۴ میلیون نفر و تعداد دانشجویان استان خراسان رضوی نزدیک به ۲۷۰ هزار نفر می باشد. تعداد دانشجویان در هر صد هزار نفر در کشور به طور متوسط برابر ۵۵۲۰ نفر می باشد که این آمار در خراسان رضوی برابر ۴۲۴۴ نفر می باشد. از این تعداد دانشجو ۵۷,۲٪ در مقطع کارشناسی، ارشد ۱۸,۷٪، دکتری تخصصی ۳,۴٪، دکتری حرفه ای ۲,۳٪ و کاردانی ۱۸,۳٪ مشغول به تحصیل می باشند. طبق آمار مرکز پژوهش و برنامه ریزی وزارت علوم ۳۱۸ مرکز آموزش عالی دولتی در کشور وجود دارد که از این تعداد ۱۶ مرکز آموزش عالی دولتی در خراسان بزرگ و تعداد ۱۰ مرکز آموزشی دولتی در خراسان رضوی در حال فعالیت می باشند. همچنین ۵۲ مرکز آموزش عالی غیر دولتی در خراسان بزرگ که از این تعداد ۳۵ مرکز در خراسان رضوی و ۲۶ مرکز در مشهد قرار دارد.

تناسب وضع جغرافیایی گلبهار با هدف توسعه آموزش عالی

بر طبق مطالعه انجام شده بر روی مدل اقتصادی شهر گلبهار ۳۹ درصد جمعیت شهر گلبهار مشغول به تحصیل است که نشان می دهد فعال ساختن «مؤسسه» در جهت یکی از اهداف اصلی طرح جامع شهر یعنی ایجاد مرکزی به منظور ارائه خدمات آموزشی عالی گام برداشته است.

وضعیت موجود اشتغال استان و کشور

آهنک بیکاری کشور در سال ۱۳۹۶ برابر ۱۲/۱ و نرخ بیکاری در استان برابر ۱۱/۵ بوده است. در مقیاس جهانی نرخ بیکاری در سال ۲۰۰۷ برای ایران ۱۰,۵ درصد اعلام شده که این رقم در سال ۲۰۰۷ برای ترکیه ۹,۹ گرجستان ۱۳,۳ و مصر ۹ درصد اعلام شده است. نرخ بیکاری استان در سال ۹۵ معادل ۱۳,۲ درصد بوده که از میانگین ۱۲,۴ درصدی آن در کشور ۰,۸ درصد بالاتر بوده است.

توزیع دانش‌آموختگان دانشگاهی (۱۸,۵ درصد) از توزیع عمومی بیکاری در جامعه (۱۲,۸ درصد) بالاتر است. این بدان معنا است که دانش‌آموختگان دانشگاهی در مقایسه با دیگر اقشار جامعه شانس کمتری برای اشتغال و شغل یابی دارند.

وضعیت موجود صنایع استان

فعالان بخش خصوصی در استان خراسان رضوی در طول سال‌های گذشته به دلیل قابلیت‌های بارز صنعتی و معدنی اقدام به راه‌اندازی واحدهای تولیدی در بیش از ۲۰ رشته صنعتی نموده و این استان را در زمره استان‌های فعال و دارای سهم از تولیدات صنعتی کشور نموده‌اند. بیش از ۹۵ درصد بخش صنعت استان با سرمایه‌گذاری بخش خصوصی شکل گرفته و جز صنایع کوچک و متوسط به شمار می‌روند. مجموعاً چند شهرک صنعتی در مجاورت شهر مشهد قرار دارند که شامل: شهرک صنعتی طوس مشهد که شامل ۹۵۰ واحد بوده، شهرک صنعتی فردوسی با بیش از ۵۰ واحد صنعتی، شهرک فناوری صنایع غذایی و بیوتکنولوژی شمالشرق کشور با ۵۰ واحد و همچنین شهرک صنعتی فناوری‌های برتر می‌باشد.

بعد از مشهد، نیشابور و سبزوار، شهرستان چناران که بخش گلبهار از لحاظ تقسیمات کشوری زیر مجموعه این شهرستان می‌باشد بیشترین واحد صنعتی را دارا است. بیش از ۱۰۵ واحد صنعتی فعال در این شهرک مشغول به فعالیت هستند که از این تعداد ۲۲ واحد فلزی، ۴۰ واحد صنایع غذایی و ۵ واحد در حوزه سلولوزی، ۷ واحد نساجی، ۲۶ واحد شیمیایی و ۵ واحد در حوزه کانی غیر فلزی می‌باشد.

وضعیت مطلوب مورد انتظار

ضرورت توجه به مهارت‌افزایی و اشتغال‌پذیری

همان‌طور که گفته شد بر اساس آمار موثق نرخ بیکاری در کشور در سال ۱۳۹۶ برابر ۱۲,۱ و در استان خراسان ۱۱,۵ بوده است. همچنین بر اساس ساختار اقتصادی استان و ارتباط درون‌بخشی بین صنایع و نهاده‌های مورد نیاز در سایر فعالیت‌های اقتصادی، مطابق با اسناد بالادستی صنعت استان خراسان رضوی، نرخ رشد هدف ۸ درصد کل اقتصادی استان تا افق ۱۴۰۴ و ۱۱/۷ درصدی ارزش افزوده بخش صنعت و معدن بر اساس اسناد بالادستی برای خراسان رضوی پیش‌بینی شده است که از این میزان سهم بخش صنعت و معدن نسبت به بخش بازرگانی (عمده‌فروشی و خرده‌فروشی) روندی افزایشی خواهد بود.

بررسی توزیع بیکاری با توجه به تحصیلات بیان‌گر این است که توزیع بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی از توزیع عمومی بیکاری در جامعه بالاتر است. این بدین معنا است که دانش‌آموختگان دانشگاهی در مقایسه با دیگر اقشار جامعه شانس کمتری برای اشتغال و شغل یابی دارند. توجه به این نکته ضروری است که این توزیع در کشورهای توسعه‌یافته برعکس ایران است.

همچنین اطلاعات در دسترس بیان گر وجود تعداد ۳۵ مرکز آموزش عالی غیر دولتی (که از این تعداد ۲۶ مرکز در مشهد قرار دارند)؛ ۱۰ مرکز آموزش عالی دولتی در خراسان رضوی؛ حدود ۲۷۰ هزار نفر دانشجو (در سال ۹۵)؛ و حدود ۱۵۰ هزار نفر دانش آموخته بیکار (سال ۹۶) در خراسان رضوی می باشد. بررسی آمار مذکور و نیز اتلاف هزینه های بالای آموزشی در دانشگاه ها ناشی از عدم بهره مندی کافی از توان و استعداد دانشجویان و عدم برگشت سرمایه به جامعه و نیز اتلاف هزینه ناشی از فرار مغزها است که اهمیت توجه به ایجاد فضای اشتغال مناسب برای دانش آموختگان دانشگاهی را نشان می دهد.

بررسی وضعیت موجود کشور و تطبیق آن با اسناد بالادستی نشان می دهد که علی رغم تلاش های صورت گرفته، تعدادی از شاخص های مطرح شده در اسناد بالادستی تحقق نیافته اند. مهم ترین این شاخص ها شاخص اشتغال، شاخص های اقتصاد، شاخص های تولید ناخالص ملی و صادرات و نیز شاخص وضعیت علم و فناوری می باشد. اگرچه آمار مربوط به این شاخص ها مستقل بیان می شوند ولی بهبود بعضی از این شاخص ها می تواند سایر شاخص ها را نیز تحت تاثیر قرار دهد که البته این اثرات در اسناد بالادستی مورد توجه قرار گرفته اند. شاهد این مدعا سند برنامه پنج ساله ششم توسعه است که در آن سهم محصولات با فناوری متوسط به بالا از تولید ناخالص ملی بایستی از ۱.۵٪ در سال ۹۶ به ۵٪ در سال ۱۴۰۰ برسد که بیان گر تاثیر علم و فناوری بر شاخص تولید ناخالص ملی است. با در نظر گرفتن توضیحات بالا و با استناد به ماده (۹۹) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می بایست از طریق رشد شاخص های علم و فناوری و نیز شاخص اشتغال در رسیدن به اهداف ذکر شده در اسناد بالادستی کمک نماید. لذا این وزارت می تواند از طریق ایجاد مراکزی با محوریت کارآفرینی، توسعه شرکت های دانش بنیان و به روز رسانی اطلاعات شاغلین در صنعت، شتاب دولت در رسیدن به شاخص های مطلوب را افزایش دهد.

در مطالعات رشد اقتصادی، فناوری موتور رشد تلقی می شود. فناوری می تواند ماهیت تولیدات یک کشور را دگرگون سازد و بهبودهای اساسی در عرصه زندگی اقتصادی و اجتماعی ایجاد نماید. فناوری از یک سو فرایندهای تولید را متحول می سازد و از طرف دیگر از طریق تاثیر بر کاهش هزینه عوامل تولید، باعث بهبود در استفاده از منابع می شود. علاوه بر این فناوری از طریق افزایش بهره وری نیروی کار باعث افزایش کیفیت محصولات تولیدی و افزایش سطح تولید می شود. با عنایت به زمینه های مناسب صنعتی و معدنی، وجود قطب های بزرگ تولیدی کشور همچون مناطق اقتصادی و صنعتی سرخس، بینالود، کارخانجات بزرگ تولید خودرو و صنایع وابسته، معادن سنگان خواف، طلای زر مهر و همچنین حضور نیروهای فرهیخته علمی در سطوح مختلف دانشگاهی و ارتباط هر چه بیشتر این بخش و توسعه بستر نرم افزاری وسخت افزاری علوم و فناوری و از طرفی تولید بیش از ۳۵٪ از قطعات مورد نیاز خودرو و کارخانجات ماشین سازی کشور در خراسان رضوی و با توجه به این که این استان در زمینه صنایع غذایی در کشور این استان رتبه اول را دارد و دارای پتانسیل های فراوان معدنی و صنعتی و صنایع معدنی و دیگر امکانات و توانمندی های بالقوه

می‌باشد. از این رو استان خراسان رضوی نیازمند مرکز آموزش عالی با ترکیب تازه‌ای از ظرفیت ترکیب آموزش با پژوهش و فناوری است تا بتواند از طریق به روز رسانی اطلاعات شاغلین در صنعت و تربیت نیروی کار متخصص نه تنها در رشد اقتصادی صنایع استان بلکه در افزایش شاخص اشتغال در استان موثر واقع شود. علاوه بر این با توجه به مزیت خاص مجموعه شهری مشهد و نقش توریستی و زیارتی آن و پیش‌بینی ورود سالانه حدود ۳۰ میلیون زائر و گردشگر تا سال ۱۴۰۰ (طرح جامع مشهد) به این شهر و نزدیکی آن با گلپه‌هار به عنوان مکان جغرافیایی استقرار «مؤسسه»، ظرفیت مناسبی در ایجاد اشتغال و نیز فضای توسعه و بهبود مهارت‌های مورد نیاز بازار کار و جامعه وجود دارد. از طرف دیگر همجواری با کشورهای افغانستان (با جمعیت حدود ۳۴ میلیون نفر) و ترکمنستان (با جمعیت حدود ۵ میلیون نفر) می‌تواند بازار مناسبی برای طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی با محوریت مهارت‌افزایی و اشتغال‌پذیری و به روز رسانی اطلاعات شاغلین در صنعت و تربیت نیروی کار متخصص باشد. در ادامه با توجه به موقعیت عمومی حوزه فراگیر طرح «مؤسسه» و با توجه به موضوع آن سطح وسیعی از شهر گلپه‌هار، حوزه مجموعه شهری مشهد، استان خراسان رضوی، استان‌های همجوار و حتی مرزهای کشورهای همسایه مجاور استان خراسان رضوی را دربر می‌گیرد.

امتیازات محلی، منطقه‌ای و ملی فعال ساختن «مؤسسه»

مهم‌ترین دغدغه کشور در دوران تحریم «مسئله اقتصادی» است. عوامل موثر بر رشد اقتصادی شامل منابع طبیعی، بهره‌وری و نوآوری است. زیرساخت‌های نرم رشد اقتصادی مبتنی بر بهره‌وری و نوآوری شامل ثبات و پیش‌بینی‌پذیری اقتصادی، ایجاد فضای رقابتی و الزام شفافیت در فضای اقتصادی است. بنابراین خواستار ایفای نقش بیشتر بهره‌وری و نوآوری در رشد اقتصادی هستیم. برای رسیدن به این هدف بایستی توسعه اقتصادی به سمت اقتصاد دانش‌بنیان حرکت کند. این نوع اقتصاد می‌تواند با ایجاد نوآوری شامل تولید یا عرضه خدمات یا محصولات مستقیم و نیز از طریق ارتقای بهره‌وری شامل تزریق فناوری‌های پیشرفته به صنایع با فناوری پایین در اقتصاد کشور تاثیر گذار باشد. حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان نه تنها به توسعه اقتصاد دانش‌بنیان کمک می‌کند، بلکه منجر به هم‌افزایی علم و ثروت، گسترش اختراعات و نوآوری‌ها، کمک به تجاری‌سازی نتایج پژوهش و نیز منجر به کاربردی کردن دانش فنی می‌شود. ولی در حالی که طبق شاخص‌های سند ۱۴۰۴، سهم شرکت‌های دانش‌بنیان در تولید ناخالص ملی بایستی نزدیک به ۵۰ درصد باشد، وضعیت موجود نشان می‌دهد که در حال حاضر این سهم نزدیک به صفر است. سوال این است که چطور می‌توان سهم شرکت‌های دانش‌بنیان را در رشد شاخص‌های اقتصادی افزایش داد؟ در نشست «توسعه شرکت‌های دانشگاهی و دانش‌بنیان خراسان رضوی» که در دانشگاه فردوسی مشهد برگزار شد، عنوان شد که خراسان رضوی در حوزه دانش‌بنیان استان چهارم کشور محسوب می‌شود. خراسان رضوی دارای پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های بسیاری شامل

دانشگاه‌ها، مراکز رشد، ۳۷۰ هزار دانشجوی که ۵۱ نفر آنان را دانشجویان تحصیلات تکمیلی تشکیل می‌دهند، بوده که این نشان می‌دهد سالانه ۱۵ هزار پایان‌نامه و رساله دکتری در این استان دفاع می‌شود، بنابراین اکنون باید این استان دارای ۶۰۰ شرکت دانش‌بنیان باشد، اما متأسفانه این آمار به ۱۶۵ شرکت می‌رسد که به این معنا است این استان با ظرفیت اصلی خود فاصله دارد.

در اسناد طرح جامع و مجموعه شهری مشهد آمده است که به لحاظ کنترل نرخ شهرنشینی این شهر و کاهش از جمعیت روزافزون آن در طول دوره‌های مختلف و نیز حفاظت از زمین‌های کشاورزی و باغات پیرامون این شهر، لزوم تعریف سکونت‌گاهی پیرامون آن در قالب ایجاد شهرهای جدید همچون شهر جدید گلپه‌هار الزامی است. بر این اساس با توجه به برآوردهای انجام شده در مورد جمعیت ایران در سال ۱۴۰۰ و برنامه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در حال و آینده راهی جز استفاده از ظرفیت‌های مجموعه‌های شهری در شهرهای جدید مشهد به عنوان محل استقرار صنایع پیشرو، موسسات مالی، ارتباطات پیشرفته، خدمات پایه و آموزش عالی وجود ندارد. بر این اساس شهر جدید گلپه‌هار که در ۳۵ کیلومتری شمال غرب مشهد قرار دارد و برای شهری با جمعیت ۲۰۰ هزار نفر و قابل توسعه تا ۴۰۰ هزار نفر برنامه‌ریزی شده است، زمینه و بستر مناسبی برای ارایه یک الگوی سرآمد در آموزش مبتنی بر برنامه‌های روزآمد و در قالب یک ساختار چابک فراهم ساخته است. با توجه به مشکلات استان، در صورت انتقال سرریز جمعیتی به شهر گلپه‌هار و استقرار مراکز ارائه خدمات تخصصی و همچنین افتتاح قطار بین شهری مشهد-گلپه‌هار، این شهر تا سال ۱۴۰۴ به اهداف جمعیتی خود رسیده و در شهر مشهد شاهد کاهش جمعیت خواهیم بود. عوامل زیادی از جمله محیط زیست، زمین ارزان قیمت جهت سکونت و وجود زیرساخت‌های مناسب شهری و همچنین ایجاد مراکز ارائه خدمات تخصصی آموزش عالی در شهر جدید گلپه‌هار، می‌تواند زمینه را برای عملیاتی کردن اهداف شهر گلپه‌هار آماده کند و همچنین به بالا بردن سطح شاخص‌های کیفیت زندگی در شهر جدید گلپه‌هار کمک نماید.

در مجموع بر اساس طرح جامع مشهد، اسناد بالا دستی کشور، مطالعات شهری و منطقه‌ای و نیز با توجه به این که محور مشهد قوچان به عنوان کریدور علم و فناوری استان در نظر گرفته شده است به علاوه این که با توجه به این که در این محور، پارک علم و فناوری استان و مجموعه‌های متعدد صنعتی در حال فعالیت هستند و همچنین پتانسیل بالا شهر مشهد در جذب دانشجویان و تعداد زیاد فارغ‌التحصیلان در سال، وجود مرکزی با هدف مهارت‌افزایی دانشجویان جهت ورود به صنعت، به روزرسانی اطلاعات شاغلین در صنعت و همچنین حمایت و توجه به پایان‌نامه‌ها و رساله‌های تحصیلات تکمیلی دانشجویان جهت فعالیت در پارک‌های علم فناوری در قالب شرکت‌های دانش‌بنیان، مورد نیاز به نظر می‌رسد. همچنین شهر گلپه‌هار از منظر برنامه‌های کلان کشور که بر محور شهر معین مشهد و نیز شهر دانشگاهی با ارائه خدمات تخصصی است، محیط مناسبی برای ایجاد این مرکز می‌باشد. همچنین این مرکز می‌تواند نقشه حلقه مفقوده فارغ‌التحصیلان متعدد دانشگاه‌های خراسان رضوی و صنایع موجود در استان را پر کرده و علاوه بر مهارت‌افزایی به کاهش نرخ بیکاری استان کمک شایانی کند. بر این اساس، ایجاد «مؤسسه» نه تنها توجیه دارد بلکه در راستای

ارتقای شاخص‌های فناوری استان و نقشه علمی کشور حرکت کرده و می‌تواند قسمتی از کاستی‌های بازار نیروی متخصص و کمبود جمعیت شهر را در افق چشم‌انداز پوشش دهد و باعث توسعه و ارتقای شاخص‌های جمعیتی، کالبدی و اقتصادی گردد.

فعال ساختن «مؤسسه» با هدف برآورده کردن انتظارات متقابل کارجو و کارفرما از اهمیت زیادی برخوردار است. یکی از اهداف مهم این مرکز ایجاد فرآیند تطبیق در بازار کار است. فرآیند تطبیق در بازار کار بسیار مهم است. یعنی کارجو یک سبد مهارتی دارد و کارفرما نیز مهارت‌های شغلی مورد نظر خود را تقاضا می‌کند. بعضی اوقات این سبدها با هم هماهنگ نمی‌شود و برخی اوقات که هماهنگ می‌شود، پایدار نیست. در این شرایط انتظارات متقابل کارجو و کارفرما برآورده نمی‌شود و این افراد نمی‌توانند با هم یک تیم تشکیل بدهند. اگر فرآیند تطبیق اصلاح شود می‌توان تعداد زیادی از افراد را شاغل کرد. در واقع پدیده بیکاری اصطکاکی، شرایطی است که نیازهای کارفرما با مهارت‌های کارجو قابل تطبیق و شناسایی نیست. یعنی نیروی کار با قابلیت‌های مورد نیاز کارفرما در جای دیگری به دنبال فرصت شغلی است و نمی‌تواند از فرصت شغلی مناسب خویش مطلع شود.

یکی از وظیفه‌های اصلی «مؤسسه» فراهم کردن یک سبد مهارتی مناسب برای کارجو با توجه به نیازهای کارفرما باشد. به منظور تامین سبد مهارتی لازم، بایستی در مرحله اول اطلاعات کاملی از زنجیره اشتغال به دست آورد تا با بررسی این زنجیره برای هر فرد و شناسایی حلقه‌های مفقوده، سبد مناسب آموزشی برای هر فرد پیشنهاد شود. در این راستا می‌توان زنجیره اشتغال به صورت‌های زیر تعریف نمود:

۱. ارایه ایده اولیه برای اشتغال
۲. خودشناسی و پرورش استعدادهای فردی
۳. ارایه آموزش‌های لازم (شامل آموزش مهارت‌های تخصصی دانشگاهی، آموزش‌های مهارت‌های عمومی، آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای، آموزش مهارت‌های فردی)
۴. گذراندن دوره‌های لازم برای کارورزی
۵. اشتغال

منظور از برنامه‌های مهارت‌افزایی آموزش‌های مبتنی بر کاربرد است که دانشجویان حین تحصیل در کنار دروس نظری خود فرامی‌گیرند تا زمینه استفاده بهتر و عملی‌تر از مفروضات فراگرفته برایشان فراهم گردد. این گروه از مهارت‌ها، تخصصی نامیده می‌شوند. علاوه بر این مهارت‌های عمومی شامل مهارت‌هایی است که به دانشجویان و دانش‌آموختگان کمک می‌کند تا بتوانند در یک محیط کار واقعی به عنوان فردی موثر و مفید مسئولیت‌های محوله شان را سازماندهی و اجرا نمایند.

مهارت های مورد نیاز دانشجویان و فارغ التحصیلان

مهارت های تخصصی دانشگاهی	مهارت های عمومی	مهارت های فنی و حرفه ای	مهارت های فردی
۱- فنی-مهندسی ۲- علوم پایه ۳- کشاورزی ۴- علوم انسانی ۵- فرهنگ و هنر ۶- فناوری های نوین و راهبردی	۱- کارآفرینی ۲- مدیریت کسب و کار ۳- خلاقیت و نوآوری در محیط کار ۴- برنامه ریزی و اجرای پروژه ۵- مدیریت زمان ۶- مدیریت اطلاعات ۷- مدیریت دانش ۸- بازرسی و کنترل کیفیت ۹- آشنایی با قوانین کار و تامین اجتماعی و مقررات مالی ۱۰- اصول گزارش نویسی و شیوه نامه نگاری اداری ۱۱- مساله یابی و حل مساله در محیط کار	۱- سطح ۱ (وظایف ساده و معمولی) ۲- سطح ۲ (کار با ماشین آلات، لوازم الکترونیکی، سرویس، تعمیرات و...) ۳- سطح ۳ (اجرای وظایف پیچیده فنی و عملی) ۴- سطح ۴ (حل مسائل پیچیده، تصمیم گیری و خلاقیت بر اساس دانش نظری و عملی)	۱- اخلاق حرفه ای ۲- مهارت های زندگی ۳- آسیب های اجتماعی ۴- روابط عمومی ۵- تفکر انتقادی ۶- کار تیمی ۷- زبان خارجی ۸- توسعه فردی

بخش سوم

چشم‌انداز و مأموریت پیشنهادی

بر اساس مطالعه صورت پذیرفته؛ انطباق با اسناد توسعه ملی به ویژه برنامه ششم توسعه و نقشه جامع علم و فناوری کشور؛ رایزنی با مراجع عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری؛ و بررسی‌های به عمل آمده در دانشگاه فردوسی مشهد از نظر هم‌راستایی با سند راهبردی دانشگاه، «مؤسسه آموزش عالی مهارت‌افزایی و اشتغال-پذیری» با هدف کمک به تحقق هدف‌های زیر تشکیل و راه‌اندازی خواهد شد:

**۱- معرفی و ارایه سبک جدیدی از دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی به نظام آموزش عالی کشور
بر بنیان مبانی و اصول دانشگاه‌های نسل سوم**

دانشگاه مدرن از بدو پیدایش، سه نسل مختلف را تجربه کرده است. دانشگاه‌های مدرن نسل اول که به طور معمول بر آموزش و فعالیت‌های متکی بر تدریس استوار بود؛ دانشگاه‌های نسل دوم که تکیه خود را بر پژوهش و ارایه نتایج آن بدون توجه به نیاز جامعه قرار داده بودند؛ و دانشگاه‌های نسل سوم که با هدف پاسخگویی به نیازهای اجتماعی و اقتصادی بر کارآفرینی به منظور حل مسایل جامعه با رویکرد علمی و نظام یافته در تعامل با

محیط پیرامونی تشکیل شده‌اند. در دانشگاه نسل سوم، محور و مأموریت کانونی دانشگاه آموزش دانشجویان به نحوی است که بتوانند با توسعه مهارت‌های مورد نیاز دانشجویان برای زندگی و برای کار، فرصت‌های گسترش پیوند با جامعه و رفع نیاز بازار کار به نیروی آماده‌تر برای ورود و خدمات رسانی به سازمان‌ها و شرکت‌های صنعتی، کشاورزی، خدماتی و تجاری را فراهم کنند.

۲- معرفی و ارایه الگوی بدیع پیوند آموزش با پژوهش- فناوری به منظور تربیت نسل جدیدی از دانش‌آموختگان

دانشگاه‌ها به عنوان متولی اصلی آموزش و تربیت نیروی انسانی متخصص و توانمند در جهان شناخته می‌شوند و پیوند آن‌ها با صنعت، جامعه و بازار کار از کلیدی‌ترین محرک‌های توسعه در جوامع است. طراحی و تأسیس دانشگاهی که با تربیت سرمایه‌های انسانی نوآور و کارآفرین بتواند از ایجاد و توسعه ایده‌های جدید و خلاق، امکان تبدیل دانش به محصول و خدمات و تولید و تجاری‌سازی آن حمایت کند و از طریق ارایه آموزش‌های مورد نیاز حرفه‌ای و شغلی در کنار آموزش‌های نظری همزمان با تحصیل یا پس از آن، نسل جدیدی از دانش-آموختگان دانشگاهی را تربیت نماید که در دانشگاه‌های دارای مأموریت و روش متعارف دست‌یافتنی نیست یکی از اهداف اصلی «مؤسسه آموزش عالی مهارت‌افزایی و اشتغال‌پذیری» است.

۳- همراهی با دانشگاه فردوسی مشهد در تحقق چشم‌انداز و مأموریت‌های خاص

«پاسخگویی به نیازهای جامعه» و «تربیت نیروی انسانی خلاق، متخصص و کارآفرین» از مجموعه مأموریت‌های تعریف شده دانشگاه فردوسی مشهد است که در کنار اجرای برنامه‌های متعارف دانشگاه، با تکیه بر استعداد ویژه تعریف شده برای «مؤسسه آموزش عالی مهارت‌افزایی و اشتغال‌پذیری» تحقق می‌یابد. انعطاف‌پذیری بالای «مؤسسه» و ساختار پویای آن امکان پاسخگویی به نیازهای جامعه را در زمان کوتاه‌تر و از طریق برنامه‌های روزآمد به منظور ارتقای سطح دانش فنی و مهارتی دانشجویان و یا تکمیل آن در دانش‌آموختگان دانشگاه را فراهم می‌سازد.

۴- کمک به رفع نیازهای محلی، منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی

«مؤسسه آموزش عالی مهارت‌افزایی و اشتغال‌پذیری» یک نهاد دانشگاهی دارای کاربردهای وسیع به عنوان واسط دانشگاه فردوسی مشهد با سطوح مختلف جامعه با تأکید بر توسعه و تعمیق ارتباط با فضای کسب و کار

و مشتریان متنوع از بخش‌های دولتی و خصوصی است. حوزه‌های تخصصی ورود به این شبکه گسترده شامل تمام شاخه‌های علوم (علوم انسانی، علوم پایه، کشاورزی، مهندسی، دامپزشکی، هنر و معماری) با محوریت کاربردی کردن علم است. دامنه اثر «مؤسسه» محلی، منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی می‌باشد.

چشم‌انداز ده ساله (۱۴۰۷-۱۳۹۷) «مؤسسه آموزش عالی مهارت‌افزایی و اشتغال‌پذیری»

«مؤسسه آموزش عالی مهارت‌افزایی و اشتغال‌پذیری» به عنوان مرکز آموزش عالی متمایز در منطقه، کشور و مطرح در غرب آسیا در زمینه هدایت دانشجویان و دانش‌آموختگان دانشگاهی به بازار کار، ارتقا مهارت و بروزرسانی اطلاعات فنی شاغلین در صنایع و حرف است. دامنه اثر و شمول «مؤسسه» محدود به دانشجویان و دانش‌آموختگان دانشگاه فردوسی مشهد نخواهد بود، بلکه کلیه دانشجویان و دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی استان خراسان رضوی در زیرنظام‌های دولتی و غیر دولتی را در بر می‌گیرد. انتظار می‌رود که در مرحله بعد، پوشش جمعیتی «مؤسسه» منطقه و کشور را نیز شامل شود.

ماموریت «مؤسسه آموزش عالی مهارت‌افزایی و اشتغال‌پذیر»

«مؤسسه آموزش عالی مهارت‌افزایی و اشتغال‌پذیری» به عنوان مرکزی که تا رسیدن به بلوغ کامل تحت مدیریت دانشگاه فردوسی مشهد که از قطب‌های ممتاز علمی است، تلاش خواهد نمود که با التزام به اجرای نقشه جامع علم و فناوری جمهوری اسلامی ایران و با اتکا به سرمایه‌های انسانی و اجتماعی فرهیخته، وجود صنایع مختلف در خراسان بزرگ، ضمن رعایت اخلاق به ارتقای مهارت و بروزرسانی اطلاعات فنی و مدیریتی شاغلین صنایع و سایر حرف، دانشجویان و دانش‌آموختگان برای پاسخگویی به نیاز جامعه و بازار کار، ارائه خدمات مشاوره‌ای، آموزشی و خلق ثروت مبتنی بر دانش با بهره‌وری و کیفیت بالا اهتمام ورزد. ماموریت اصلی «مؤسسه» شناسایی و هدایت ایده‌های کارآفرینانه و شتاب‌دهی فرایند ایده به محصول در سطح ملی با اولویت پوشش نیازهای منطقه‌ای می‌باشد.

سیاست‌های کلان «مؤسسه آموزش عالی مهارت‌افزایی و اشتغال‌پذیری»

- ۱- شتابدهی تبدیل ایده به محصول با تشویق و هدایت صاحبان ایده به اخذ تاییدیه علمی، ثبت پتنت و عقد قرارداد با سرمایه‌گذاران
  - ۲- افزایش مهارت دانشجویان و دانش‌آموختگان برای جذب شدن در بازار کار
  - ۳- ارتقا و به‌روز رسانی اطلاعات فنی و مدیریتی شاغلین در صنعت و سایر حرفه‌ها
  - ۴- توجه به نیازهای آموزشی صنعت و سایر حرف شامل دوره‌های فشرده و دوره‌های در چارچوب دوره‌های آموزشی مصوب وزارت متبوع در مقاطع مختلف
  - ۵- توجه به بهره‌وری و چابک‌سازی ساختار دانشگاهی با استفاده حداکثری از سامانه‌های نرم‌افزاری
  - ۶- توسعه جنبه‌های کاربردی تحصیل دانشجویان و دانش‌آموختگان گروه‌های مختلف تحصیلی با تأکید بر گروه علوم انسانی
  - ۷- توجه به نیازهای فناوری کشور با اولویت خراسان بزرگ و برنامه‌ریزی برای هدایت مهارت‌پذیران
  - ۸- مرجعیت تعیین میزان انطباق محصولات با استانداردهای ملی و جهانی
  - ۹- توجه به اسناد بالادستی و نیازهای کشور در هدایت تحقیقات محققین، رساله‌ها، پایان‌نامه‌ها و پروژه‌های دانشجویان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی استان و منطقه
- به منظور حصول اطمینان از هم‌راستایی برنامه‌ها و اقدامات «مؤسسه» با سیاست‌های تعیین شده، شاخص‌های ارزیابی سیاست‌ها تدوین شده است که پیوست شماره ۱ این سند است.

کارگروه مطالعات آمایش آموزش عالی دانشگاه فردوسی مشهد

پیوست شماره ۱

سیاست‌های کلان «مؤسسه آموزش عالی مهارت‌افزایی و اشتغال‌پذیری»

جدول انطباق سیاست‌ها با ماموریت

و شاخص‌های ارزشیابی سیاست‌ها

جدول انطباق سیاست‌ها با ماموریت

ماموریت منطبق	ردیف
شتابدهی	۱
ارتقا مهارت	۲
خدمات مشاوره‌ای	۳
خدمات آموزشی	۴
خلق ثروت	۵
حداکثر بهره‌وری	۶
شناسائی و هدایت	۷
پاسخگویی به کیفیت	۸
شناسائی و هدایت	۹
هدایت دانشجویان و دانش‌آموختگان علوم انسانی به بازار کار	۱۰

شاخص‌ها

در این بخش شاخص مربوط به هر سیاست کلان معرفی می‌شود:

شاخص‌های سیاست یک

$$R_{11} = \frac{\text{تعداد مراجع کنندگان به بخش شتاب دهنده}}{\text{محصولات تولید شده از ایده‌های مطرح شده}}$$

$$R_{12} = \frac{\text{تعداد اختراع ثبت علمی شده}}{\text{تعداد مراجع کنندگان به بخش شتاب دهنده}}$$

$$R_{13} = \frac{\text{تعداد پتنت ثبت شده}}{\text{تعداد مراجعه کنندگان به بخش شتاب دهنده}}$$

شاخص سیاست دو

$$R_2 = \frac{\text{تعداد شاغل شده در مشاغل مرتبط با دوره}}{\text{تعداد شرکت کنندگان در دوره}}$$

شاخص سیاست سه

$$R_3 = \frac{\text{افزایش میانگین گردش مالی بعد از دوره ارتقا}}{\text{میانگین گردش مالی شرکت‌های مراجعه کننده}}$$

شاخص‌های سیاست چهار

$$R_{41} = \frac{\text{تعداد افراد راضی از اثرگذاری دوره}}{\text{تعداد شرکت کنندگان در دوره}}$$

$$R_{42} = \frac{\text{شاغلین بعد از اتمام دوره مقدس سربازی}}{\text{تعداد دانش آموختگان}}$$

$$R_{43} = \frac{\text{راه یافتگان به مقاطع بالاتر}}{\text{تعداد دانش آموختگان}}$$

شاخص سیاست پنج

$$R_5 = \frac{\text{تعداد استقرار یافتگان}}{\text{تعداد متقاضیان استقرار}}$$

شاخص سیاست شش

$$\frac{\text{تعداد کارکنان موجود}}{\text{تعداد کارکنان مورد نیاز}}$$

$$R_{61} =$$

$$R_{62} = \frac{\text{تعداد گواهی تعالی جدید}}{\text{تعداد گزارش‌های تعالی موجود}}$$

$$R_{63} = \frac{\text{فرایند}}{\text{ساختار}}$$

شاخص سیاست هفت

$$R_{71} = \frac{\text{تعداد برنامه هدایت مهارت‌پذیران}}{\text{تعداد فناوری‌های مورد نیاز}}$$

$$\frac{\text{تعداد عارضه‌های حل شده}}{\text{تعداد کل عارضه‌های شناسایی شده}}$$

$$R_{72} =$$

شاخص سیاست هشت

$$R_8 = \frac{\text{تعداد پاسخ موثر}}{\text{تعداد کل مراجعات}}$$

شاخص سیاست نه

$$R_9 = \frac{\text{تعداد رساله، پایان نامه و پروژه در راستای نیازهای فناوری}}{\text{تعداد کل رساله، پایان نامه و پروژه}}$$

شاخص سیاست ده

$$R_{10} = \frac{\text{تعداد رشته‌های کاربردی}}{\text{کل رشته‌گرایش‌های علوم انسانی}}$$